

Verantwoording CIPO 2018

	Begroting 2018	2018	2017
Baten			
Financiering OCW via RvB NPO	202.800	202.800	205.300
Lasten			
Totale personeelskosten	104.900	104.541	101.084
Huisvestingskosten	19.800	19.800	19.800
Automatiseringskosten		2.265	628
Kantoorkosten		775	
Drukwerk			
Advieskosten	34.000	30.530	21.194
Vacatiegelden	38.000	46.649	54.743
Overige algemene kosten	5.000	3.163	6.197
Totale lasten		207.723	203.646
Resultaat		-4.923	1.654

Toelichting financiën

CIPO bestaat uit drie onafhankelijke leden en een secretaris/onderzoeker. De financiële administratie van CIPO is onderdeel van de administratieve organisatie van de NPO en het secretariaat van CIPO is gevestigd in het pand van de NPO. Voor de (flexibele) werkplek brengt de NPO aan CIPO kosten in rekening. De advieskosten betreffen hoofdzakelijk kosten voor juridisch adviseurs/advocaten en notarissen. De geringe overschrijding komt ten laste van de NPO.

Bijeenkomsten

De leden van CIPO ontvangen vacatiegeld. Omdat de commissie het periodieke nalevingsonderzoek deze keer voor een belangrijk deel zelf uitvoert, kwam CIPO in 2018 twaalf maal bijeen. Negen bijeenkomsten daarvan werden aansluitend gevolgd door een gesprek met een of meer vertegenwoordigers van omroepen. Gesproken is vooral met raden van toezicht van de media-instellingen. Door zelf onderzoek uit te voeren bleven de advieskosten beperkt.

Daarnaast sprak CIPO met vertegenwoordigers van het College van Omroepen over de manier waarop een wijziging van de Governancecode georganiseerd zou moeten worden om een effectieve naleving van de code te bevorderen. Bij de inwerkingtreding van de huidige code op 01-01-18 is afgesproken dat deze binnen twee jaar zal worden geëvalueerd. CIPO zal de evaluatie dan ook in de loop van 2019 in gang zetten, in samenwerking met de NPO.

We spraken ook met een regionale omroep. Volgens de Mediawet is de code alleen van toepassing op de landelijke publieke media instellingen en op de stichting NPO. Goed bestuur, en aandacht voor integriteit in het algemeen, zijn echter ook van groot belang voor de niet-landelijke publieke omroep. In het gesprek zijn de overeenkomsten en verschillen tussen beide omroepniveaus ten aanzien van integriteit verkend. CIPO zet deze discussie graag voort en draagt daarbij uit dat het goed zou zijn om ook op regionaal niveau eenduidig en structureel aandacht aan integriteit te besteden.

Eerder gaf belangenorganisatie NLPO aan de Governancecode heel bruikbaar te vinden voor gebruik op lokaal niveau. Deze stichting heeft het initiatief genomen om te stimuleren dat bepaalde publieke lokale omroepen zich omvormen tot zogenoemde streekomroepen, waarbij een financieringsarrangement hoort. Om voor het predicaat streekomroep met bijbehorende voordelen in aanmerking te komen, is toekenning van een keurmerk nodig. Een van de criteria daarvoor is dat de zeven principes van de Governancecode Publieke Omroep 2018 zijn toegepast.

Positie CIPO

CIPO werd uitgenodigd door de Evaluatiecommissie NPO. Deze bestaat uit onafhankelijke deskundigen en onderzoekt op grond van de Mediawet elke vijf jaar de wijze waarop uitvoering wordt gegeven aan de publieke mediaopdracht. Dit ter voorbereiding van de nieuwe concessieperiode (2021-2025). De leden worden door de Raad van Toezicht van de NPO benoemd, op voordracht van de Raad van Bestuur van de NPO, gehoord de Minister van OCW.

In het gesprek is uitvoerig ingegaan op het functioneren van CIPO in de huidige concessieperiode. Hoe onderhoudt CIPO contact met de omroepen? Is onderzoek gedaan naar misstanden en wat hebben omroepen gedaan met de adviezen van CIPO? stelt de NPO CIPO wel voldoende in staat haar taken uit te oefenen? Daarnaast vroeg de Evaluatiecommissie zich af hoe CIPO de organisatiecultuur binnen de NPO-organisatie en de omroepen ervaart. Dat was een goede gelegenheid om aan te geven dat volgens CIPO de huidige structuur van het publieke omroepbestel naar onze waarneming de enthousiaste naleving van de code door de omroepen niet altijd dient.

Al sinds de eerste code, in 2006, kenmerkt het systeem van zelfregulering bij de publieke omroep zich door de 'dubbele pet' van de NPO-organisatie. De Mediawet draagt de NPO immers op een code te maken voor zichzelf en voor de omroepen. Dat leidde al snel tot discussie vanuit de omroepen over de mate van invloed van omroepen op het proces van totstandkoming van de code en vooral ook op de inhoud daarvan. Sinds de stichting NPO per 01-01-16 van 'coördinatie- en samenwerkingsorgaan' wettelijk het 'sturings- en samenwerkingsorgaan' is geworden, is deze zorg bepaald niet afgenomen.

Voor CIPO vormen de wettelijke dubbelrol en de veranderende rol van de NPO een gegeven. We vinden dat we daar geen partij in zijn, ook omdat we materieel onafhankelijk functioneren. Echter, in vergelijking met andere sectoren is de (dubbel)rol van de NPO afwijkend en heeft deze geen gunstig effect op (de beleving van) het systeem van zelfregulering door de omroepen.

Overigens nam de NPO in 2017 het initiatief om CIPO -binnen de wettelijke mogelijkheden- los te koppelen van de NPO en verder te laten gaan als Stichting Integriteit Publieke Omroep (SIPO). Daarbij zou de betrokkenheid van de omroepen worden vergroot, onder meer bij de benoeming van bestuursleden van SIPO. De omroepen vonden het voorstel niet ver genoeg gaan, zodat de verzelfstandiging is opgeschort. CIPO ziet verzelfstandiging onverminderd als een wenselijke en belangrijke stap in de ontwikkeling van de governance bij de publieke omroep, omdat de onafhankelijkheid van het toezicht erdoor wordt onderstreept.

CIPO gaf de Evaluatiecommissie mee dat voor de komende concessieperiode de onderlinge verhoudingen in het bestel bijzondere aandacht verdienen.

Governancemiddag

CIPO organiseerde in maart een zogenoemde 'Governancemiddag'. Deze vond plaats in het Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid in Hilversum. Tot de aanwezigen behoorden, naast leden van directies en raden van toezicht van de landelijke publieke omroepen en de NPO, ook vertegenwoordigers van NLPO, RPO en het Commissariaat voor de Media.

Gast spreker was prof. dr. J.H.J. (Hans) van den Heuvel, emeritus-hoogleraar in de beleidswetenschap aan de Vrije Universiteit in Amsterdam en lid van de onderzoeksgroep Kwaliteit van Bestuur van diezelfde universiteit. Hij is gespecialiseerd in het ontwikkelen en evalueren van integriteitsbeleid bij overheidsorganisaties. De laatste jaren verricht hij onderzoeken op het terrein van corruptie, fraude en belangenverstremming bij gemeenten en provincies.

Zijn levendige presentatie droeg te titel "Organisatiecultuur en integriteit". Tot de infrastructuur van integriteit wordt tegenwoordig met nadruk ook cultuur gerekend, naast procedures en structuren, leiderschap en verantwoording. Terecht, want regels en procedures kunnen omzeild worden en of dat gebeurt hangt sterk samen met de cultuur binnen een organisatie. Cultuur is echter een veelomvattend begrip. Hoe vul je het begrip concreet in en hoe onderhoud je een open en integere cultuur? Wat is een goede balans tussen cultuur- en structuurmaatregelen?

De gedragscode zoals van kracht per 01-01-18 bevat in Principe 1 de opdracht aan de directie van een mediaorganisatie om een cultuur te creëren die bijdraagt aan de onafhankelijkheid en integriteit van die mediaorganisatie. Hans van den Heuvel nam de aanwezigen in zijn verhaal mee door veel aansprekende voorbeelden uit zijn langjarige onderzoekspraktijk te geven. Hij schetste de manier waarop 'goed' en minder goed gedrag tot stand komt: in een krachtenveld van publieke moraal, organisatiecultuur en persoonlijke moraliteit. Bewustwording en -making vormt de spil: medewerkers moeten elkaar (durven) aanspreken, moeten ervaringen en dilemma's (durven) bespreken. Binnen een organisatie moet men integriteitsrisico's opsporen en gezamenlijk proberen grijze gebieden te voorkomen. De leiding heeft -nog steeds- een belangrijke voorbeeldfunctie. De 'tone at the top' bepaalt in hoge mate de cultuur in de organisatie. Naast het geven van het goede voorbeeld, zijn voorwaarden voor ethisch leiderschap: toewijding, transparantie en het actief levend houden van de geldende normen en waarden.

Juist omdat er zoveel gedaan moet worden om schendingen te voorkomen, waarschuwde Van den Heuvel voor 'integritisme' (het te snel spelen van de 'integriteitskaart'). Er moet ook gewoon gewerkt kunnen worden. Blijf nuchter nadenken!, aldus Van den Heuvel.

CIPO betreft de introductie van Principe 1 van de code (Cultuur) bij haar in het najaar van 2018 begonnen nalevingsonderzoek.

Algemeen nalevingsonderzoek

CIPO doet periodiek onderzoek naar naleving van de gedragscode. Omdat de Governancecode 2018 op veel punten is gewijzigd ten opzichte van zijn voorganger, is het nalevingsonderzoek over 2018 al in dat jaar gestart. Zo wordt sneller duidelijk waar eventuele knelpunten in de toepassing liggen.

Dat bleek van nut ten aanzien van artikel 2.10 van de code, dat bepaalt dat naast de nevenfuncties van topfunctionarissen ook die van 'belangrijke journalistieke functionarissen' in een openbaar register op internet worden opgenomen. Een aantal

omroepen bleek de uitbreiding niet goed te kunnen toepassen. Door het tussentijds geven van een nadere uitleg is aan de onduidelijkheid een eind gemaakt.

Het onderzoek, dat doorloopt in 2019, bestaat uit twee delen. CIPO voert gesprekken met alle raden van toezicht afzonderlijk. In deze gesprekken komen in ieder geval de volgende punten aan de orde:

- de relatie tussen CIPO en de mediaorganisatie;
- de wijze waarop de RvT met de Governancecode 2018 omgaat;
- de vraag of CIPO kan helpen bij het uitvoeren van de code binnen de mediaorganisatie.

Als de verantwoordingsdocumenten van een organisatie of de actualiteit daar aanleiding toe geven, kunnen aanvullende onderwerpen worden behandeld.

Naast de gesprekken wordt ook kwantitatief onderzoek uitgevoerd. Onder meer wordt gekeken of alle in de code genoemde openbare registers bestaan en actueel worden gehouden.

Onderzoeken naar en meldingen van vermoedens van misstanden

CIPO ontvangt gemiddeld 1 á 2 meldingen per jaar waarvan de melder meent dat sprake is van een misstand. Na een melding wordt onderzoek verricht, waarbij wordt gekeken naar de ontvankelijkheid van de klager, naar de feitelijke gebeurtenissen en naar de status daarvan voor de toepassing van de code. Omdat de drempel om te komen tot de conclusie dat sprake is van een misstand in de zin van de code relatief hoog is, merkt CIPO een gedraging niet snel als zodanig aan.

Echter, een gedraging die geen *maatschappelijke* misstand vormt kan nog wel een schending van de code met zich meebrengen en om die reden tot het advies leiden dat een media-instelling of de stichting NPO actie zou moeten ondernemen.

In 2018 was CIPO betrokken bij een procedure n.a.v. een melding van een vermoeden van een misstand in 2008. Een voormalig omroepmedewerker meent door de toenmalige gang van zaken gedupeerd te zijn. De juridische procedure wordt voortgezet.